

مقایسه ارتباط ارزشی سود تفکیک شده بر اساس ساختار جدید صورتهای مالی ارائه شده توسط IASB و FASB، در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

ایمان مؤمنی^۱، دکتر داریوش فروغی^۲، دکتر هادی امیری^۳
۱- دانشجوی دکتری حسابداری، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان
۲- دانشیار گروه حسابداری، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان
۳- استادیار گروه اقتصاد، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان
تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۰۷/۰۱، تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۱۱/۱۱

چکیده:

هدف این پژوهش بررسی اثر تفکیک سودآوری شرکت بر ارتباط ارزشی عناصر سود در صورتهای مالی می باشد. این پژوهش یک پژوهش توصیفی و تحلیلی می باشد و در حوزه پژوهش های همبستگی-تحلیل رگرسیون قرار می گیرد.

در این پژوهش، پیش نویس ارائه شده توسط و برای تغییر ساختار صورتهای مالی، مبنای تفکیک سودآوری، به دو مؤلفه سودآوری ناشی از فعالیت های عملیاتی و سودآوری ناشی از فعالیت های تأمین مالی قرار گرفته است. به همین منظور ابتدا صورت سود و زیان جامع طبق پیش نویس جدید، معرفی و اجزاء آن با صورت سود و زیان سنتی مقایسه گردیده است.

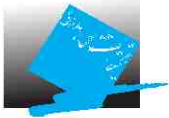
برای انجام این پژوهش اطلاعات ۱۸۱ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۳ جمع آوری شده است. برای آزمون فرضیه، از تحلیل رگرسیون چند متغیره مبتنی بر داده های ترکیبی استفاده شده است. یافته ها نشان می دهد که سود تفکیک شده به بخش های عملیاتی و تأمین مالی طبق الگوی ارائه شده توسط IASB و FASB، به طور معناداری ارتباط ارزشی بیشتری نسبت به سود تفکیک نشده، با بازده سهام دارد.

واژه های کلیدی: سود حسابداری تفکیک شده، فعالیت های عملیاتی، فعالیت های تأمین مالی،

.....*

2-foroghi@ase.ui.ac.ir

* نویسنده مسئول

صورت های مالی تجدید ساختار شده.

مقدمه

در سال ۲۰۰۲ میلادی هیأت تدوین استانداردهای حسابداری مالی (IASB) و هیأت تدوین استانداردهای حسابداری بین المللی (ISAB) در راستای همگرایی استانداردهای پذیرفته شده آمریکا و استانداردهای بین المللی به توافق رسیدند. یکی از پروژه های با اهمیت فرآیند همگراسازی استانداردها بر ارائه صورتهای مالی تمرکز داشته و نتیجه آن پیش نویس ارائه شده توسط IASB و FASB در ماه جولای ۲۰۱۰ میلادی^۱ در رابطه با این موضوع است [۱۴]. این پیش نویس نتیجه رایزنی های و در مورد ارائه صورتهای مالی بوده و اهداف گزارشگری مالی را از دیدگاه دو هیأت تجمیع می کند.

این پیش نویس به مدت بیش از ۲ سال تا ماه دسامبر ۲۰۱۲ برای ارائه پیشنهادات و نظرات صاحب نظران حرفه در وب سایت IASB و FASB قرار داده شد و از آن تاریخ به بعد برای ارزیابی مجدد و اعمال پیشنهادات ارائه شده تحت بررسی است.

این پیش نویس در راستای ارتقاء مربوط بودن صورتهای مالی برای استفاده کنندگان ارائه شده است و منجر به تغییر طبقه بندی اقلام صورتهای مالی به شکلی مقایسه پذیرتر و با جزئیات بیشتر می گردد.

این تغییرات شامل موارد زیر است:

اول، ترازنامه و صورت سود و زیان نیز مانند آنچه در صورت جریان های وجوه نقد اعمال می شود شامل بخش های عملیاتی، سرمایه گذاری و تأمین مالی خواهد بود.

دوم، اطلاعات کلیه صورتهای مالی به قسمتهای با اهمیتی از اطلاعات مفید تفکیک^۲ می شوند.

سوم، مانده های ابتدا و انتهای دوره برخی از حساب های با اهمیت در ترازنامه، با یکدیگر مغایرت گیری میشوند، و چهارم اینکه افشای جامعی در مورد اندازه گیریهای مجدد اقلام ترازنامه و دیگر صورتهای مالی صورت می گیرد [۱۴].

دو هیأت مذکور اعتقاد دارند که پیش نویس ارائه شده در سال ۲۰۱۰ به طور قابل توجهی قابلیت مقایسه، قابل فهم بودن و مفید بودن صورتهای مالی واحد تجاری را افزایش می دهد و استفاده کنندگان از صورتهای مالی قادر خواهند بود که عملکرد شرکت را به شکل مستقل از ساختار سرمایه شرکت تجزیه و تحلیل نمایند؛ زیرا هر واحد گزارشگر آثار تصمیم های تأمین مالی خود را از دیگر فعالیت ها تفکیک می نماید.

- 1-Financial Accounting Standard Board
- 2-International Accounting Standard Board
- 3-FASB Exposure Draft on Financial Statement Presentation
- 4-Disaggregate

همچنین استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی زمان کمتری را برای فهم رابطه بین ارقام مندرج در صورت‌های مالی مختلف در پایان هر دوره گزارشگری صرف خواهند کرد، زیرا هر بخش در صورت‌های مالی، ارتباط مستقیمی با اعداد و ارقام بخش متناظر خود در دیگر صورت‌های مالی شرکت خواهد داشت. استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی تشخیص خواهند داد که چه عناصر به خصوص باعث افزایش و کاهش در دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت شده‌اند.

این قابلیت، پیش‌بینی جریان‌های نقدی آینده را به همراه تضمین و قضاوت‌های بعد از تاریخ ترازنامه، تسهیل مینماید. در این راستا هدف از این پژوهش این است که محتوای اطلاعاتی عناصر مرتبط با سود آوری و بازده شرکت را در صورت‌های مالی به شیوه پیش نویس، با روش سنتی مقایسه کند.

مبانی نظری

اصول بنیادی در نظر گرفته شده از طرف FASB و IASB در این پروژه در راستای افزایش قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، شامل دو اصل می‌باشد. الف) نشان دادن تصویر پیوسته‌ای از فعالیت‌های واحد تجاری (اصل پیوستگی) و ب) تفکیک اطلاعات به شکلی که بتوان از آن برای پیش‌بینی جریان‌های نقدی آینده واحد تجاری استفاده کرد (اصل تفکیک).

اصل پیوستگی^۱: این اصل در واقع از طریق ساختار سازماندهی شده در بین صورت‌های مالی حاصل می‌شود. در این راستا صورت جریان‌های وجوه نقد، صورت‌حساب وضعیت مالی (ترازنامه) و صورت‌حساب سود و زیان جامع شامل بخش‌های (۱) تجاری^۲، تأمین مالی^۳، مالیات بر درآمد^۴، فعالیت‌های متوقف شده^۵ مبادلات چند قسمتی^۶ می‌باشد. بخش تأمین مالی در ترازنامه به دو قسمت بدهی و سرمایه تفکیک می‌شود. در صورت لزوم، قسمت عملیاتی از بخش تجاری نیز شامل زیر مجموعه‌ای با عنوان تأمین مالی عملیاتی خواهد بود.

قسمت‌بندی و طبقه‌بندی اقلام در صورت‌حساب سود و زیان جامع و صورت حساب گردش وجوه نقد از طبقه‌بندی مربوط به دارایی‌ها و بدهی‌ها در ترازنامه مشتق خواهد شد.

اصل تفکیک: اصل تفکیک در واقع از طریق الزام برای تقسیم کردن نتایج عملیات و مانده حسابها به بخش‌های با اهمیت اعمال میشود. به شکلی که در هر یک از این بخش‌ها اقلام مشابهی درج شده‌اند. این بخش‌ها ممکن است بر اساس الف) کارکرد، ب) ماهیت و ج) مبنای اندازه‌گیری به وجود بیایند. اینکه فرآیند تفکیک چه میزان بر محتوای اطلاعاتی داده‌ها تأثیرگذار می‌باشد، نقش کلیدی در تعیین میزان تفکیک اطلاعات ایفا می‌کند [۱۴].

- 1- Cohesive
- 2- Cohesive principle
- 3- Multistage Transactions

- 4- Disaggregation Principle
- 5- Function
- 6- nature

در این دیدگاه، کارکرد اشاره به عملیات اصلی واحد تجاری دارد که می‌تواند شامل فروش کالاها، ارائه خدمات، تولیدات، تبلیغات، بازاریابی، توسعه و یا اجرا باشد.

در حالی که ماهیت اشاره به ویژگی‌ها و خصوصیات اقتصادی دارد که می‌تواند بین دارایی‌ها، بدهی‌ها و ارقام درآمد و هزینه تمایز ایجاد نماید. و در نهایت مبنای اندازه‌گیری به روشی اطلاق می‌شود که از طریق آن دارایی‌ها و بدهی‌ها اندازه‌گیری می‌شوند که از جمله می‌توان به روش ارزش منصفانه و یا بهای تمام شده تاریخی اشاره نمود.

از دیدگاه ارتقاء قابلیت مقایسه در راستای مفهوم پیوستگی، می‌توان اینگونه بیان کرد که در شیوه فعلی ارائه صورتهای مالی اساسی، ارتباط واضح و قابل تشخیصی بین قسمتهای مختلف صورت‌های مالی (به جز در موارد اندک) وجود ندارد. ضمن اینکه اصولاً بخش‌های متناظر قابل تشخیصی بین صورت‌های مالی وجود ندارد.

این در حالی است که در روش پیشنهادی این پیش‌نویس، تمام صورت‌های مالی به بخش‌ها^۱ و قسمت‌های^۲ مشابهی تقسیم می‌شوند به شکلی که هم در صورت‌حساب وضعیت مالی و هم در صورت‌حساب سود و زیان و صورت جریان وجوه نقد، بخش‌های تجاری و تامین مالی وجود داشته ضمن اینکه قسمت‌های عملیاتی و سرمایه‌گذاری نیز به عنوان زیر گروه بخش تجاری ارائه می‌شود.

این امر امکان مقایسه بخش به بخش صورت‌های مالی را افزایش می‌دهد. روش جدید بر این دیدگاه مبتنی است که آثار فعالیت‌های عملیاتی بر تغییرات ارزش شرکت در مقایسه با آثار فعالیت‌های تامین مالی، با اهمیت‌تر و تعیین‌کننده‌تر خواهد بود.

از دیدگاه ارتقاء قابلیت مقایسه صورت‌های مالی در راستای مفهوم تفکیک (عناصر حسابداری)، ارقام صورتهای مالی فعلی بر اساس معیارهای مختلفی تفکیک، طبقه‌بندی و گزارش می‌شوند. در ارائه صورتهای مالی بر اساس استاندارد‌های حسابداری ایران، ارقام ترازنامه براساس آنچه در این پژوهش به عنوان ماهیت به آن اشاره شد، طبقه‌بندی، تلخیص و گزارش می‌شوند. به وجود آمدن بخش‌های دارایی، بدهی و سرمایه برخواسته از این دیدگاه می‌باشد.

حال آنکه، در دیدگاه جدید همه ارقام صورت‌های مالی اساساً بر مبنای کارکرد عناصر حسابداری و در سطح بعدی با در نظر گرفتن ماهیت، تفکیک می‌شوند. بدین معنا که تقسیم‌بندی ارقام در کلیه صورتهای مالی بر اساس تفکیک اولیه فعالیت‌های تجاری و تامین مالی می‌باشد، ضمن اینکه دارایی‌ها، بدهی‌ها، هزینه و درآمد با در نظر گرفتن اصل تطابق و مفاهیم جاری و بلندمدت بودن عناصر و در سطح بعدی اعمال می‌شود.

یکسان‌سازی مبنای طبقه‌بندی در صورت‌های مالی، گام مهمی در راستای ارتقاء ویژگی‌های کیفی

- 1- Sections
- 2- Categories

قابلیت مقایسه و قابل فهم بودن می‌باشد.

در نتیجه، بر اساس این دیدگاه واحد گزارشگر اقلامی را از هم تفکیک می‌کند که از لحاظ کارکرد، ماهیت و یا مبنای اندازه‌گیری غیر مشابه و با اهمیت باشند.

انگیزه اصلی ایجاد تمایز بین فعالیت‌های عملیاتی و فعالیت‌های تأمین مالی ناشی از دیدگاهی است که بیان می‌کند فعالیت‌های عملیاتی ایجاد ارزش مازاد می‌کنند این در حالی است که ارزش فعلی خالص فعالیت‌های تأمین مالی صفر در نظر گرفته می‌شود.

این مفاهیم بدان معناست که تقسیم‌بندی و طبقه‌بندی اقلام صورت‌های مالی بر اساس کارکرد و ماهیت، انعکاس صحیح‌تری از واقعیت موجود در واحد تجاری ارائه خواهد داد. حال آنکه اگر بخش عملیاتی صورت‌های مالی عنصر اصلی و تعیین کننده‌ای در تغییرات ارزش شرکت باشد، انتظار می‌رود در مقایسه با بخش فعالیت‌های تأمین مالی، ارتباط بیشتری با تغییرات قیمت سهام و بازده سهام داشته باشد. پس تفکیک این بخش‌ها در صورت‌های مالی به صورت پیوسته، ارتقاء مربوط بودن صورت‌های مالی را برای استفاده‌کنندگان به همراه خواهد داشت.

صورت سود و زیان در برگیرنده کلیه درآمدها و هزینه‌های شناسایی شده اعم از تحقق یافته و تحقق نیافته است. استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی به کمک صورت سود و زیان می‌توانند جریان نقدی آتی، و در نتیجه بازده سهام شرکت را به روش‌های گوناگونی پیشگویی کنند. هرچند موفقیت در گذشته لزوماً ضامن موفقیت در آینده نیست، اما روندهای مهم قابل شناسایی هستند و با بازده مورد انتظار سهام شرکت مرتبط هستند. در نتیجه چنانچه بین عملکرد گذشته و آینده، همبستگی معقول وجود داشته باشد، آن‌گاه جریان‌های وجوه نقد و بازده مورد انتظار را با اطمینان نسبی می‌توان پیشگویی کرد. استفاده‌کنندگان به کمک صورت سود و زیان، ریسک (سطح عدم اطمینان) تحقق نیافتن جریان‌های معین از وجوه نقد را محاسبه می‌کنند.

طبق پیش نویس ارائه شده، فعالیت‌های عملیاتی شامل اقلام و مبادلاتی هستند که باعث کسب درآمد از طریق فرآیندی میشوند که در آن خالص منابع واحد گزارشگر مورد استفاده قرار گرفته است. این اقلام مرتبط با فعالیت اصلی شرکت بوده و منبع اصلی ایجاد نقدینگی مستمر آتی، به دنبال آن توان بازپرداخت بدهی‌ها و در نتیجه تولید خالص جریان نقدی آتی می‌شوند؛ از این رو این بخش عامل اصلی ایجاد بازده سهام آتی است.

در نتیجه سود ناشی از اقلام عملیاتی و تأمین مالی تأثیرات مجزا بر بازده سهام دارند و انتظار می‌رود اگر بخش عملیاتی عنصر اصلی و تعیین کننده‌ای در تغییرات ارزش شرکت باشد در مقایسه با بخش فعالیت‌های تأمین مالی، در درجه اول ارتباط بیشتری با تغییرات قیمت سهام و بازده سهام داشته باشند، و در درجه دوم تفکیک سود ناشی از فعالیت‌های عملیاتی از سود ناشی از فعالیت‌های تأمین مالی باعث ارتقای سود مندی در پیش بینی بازده سهام، سودمندی در ارزیابی رویداد‌های گذشته و در نهایت ارتباط ارزشی بیشتری در

مقایسه با سود تفکیک نشده با بازده سهام داشته باشد.

در چنین حالتی تفکیک اقلام صورت‌های مالی به بخش‌های تجاری و تأمین مالی بر اساس پیش‌نویس ارائه شده در سال ۲۰۱۰، توجیه منطقی داشته و باعث ارزش‌افزوده اطلاعاتی در فرآیند گزارشگری مالی خواهد شد. مجموعه صورت‌های مالی طبق پیش‌نویس ارائه شده IASB و FASB در سال ۲۰۱۰، شامل صورت وضعیت مالی، صورت سود و زیان جامع، صورت جریان وجوه نقد و صورت تغییرات سرمایه می‌باشد. این در حالی است که مجموعه صورت‌های مالی به شیوه سنتی و طبق استانداردهای حسابداری ایران شامل ترازنامه، صورت سود و زیان، صورت سود و زیان جامع و صورت جریان وجوه نقد است. در این پیش‌نویس، صورت‌های وضعیت مالی و سود و زیان جامع به ترتیب متناظر با ترازنامه و صورت سود و زیان به شیوه سنتی می‌باشند، این در حالی است که دو هیات در سال ۲۰۱۰ تغییرات اساسی را در ارائه صورت سود و زیان جامع و صورت وضعیت مالی پیشنهاد کرده است، که در این بخش به صورت تفصیلی به صورت سود و زیان جامع آن پرداخته می‌شود.

لازم به ذکر است که در صورت جریان وجوه نقد طبق پیش‌نویس IASB و FASB شکل سه بخشی آن شامل وجوه نقد ناشی از فعالیت‌های عملیاتی، سرمایه‌گذاری و تأمین مالی حفظ شده است، در حالیکه طبق استاندارد شماره ۲ حسابداری ایران، صورت جریان وجوه نقد شامل ۵ بخش فعالیت‌های عملیاتی، بازده سرمایه‌گذاری‌ها و سود پرداختی بابت تأمین مالی، مالیات بر درآمد، فعالیت‌های سرمایه‌گذاری و فعالیت‌های تأمین مالی می‌باشد [۸].

علاوه بر آن در این پیش‌نویس، صورت تغییرات سرمایه به طور جداگانه‌ای گزارش می‌شود و در برگیرنده سود یا زیان ویژه، سایر اقلام سود جامع (OCI) و دریافت‌ها و پرداخت‌های مرتبط با سهامداران می‌باشد. در حالی که طبق استانداردهای حسابداری ایران، بخشی از تغییرات در حقوق صاحبان سرمایه در قسمت "گردش حساب سود و زیان انباشته" در ذیل صورت سود و زیان انعکاس می‌یابد و سایر تغییرات از جمله گردش حساب اندوخته‌های قانونی، حساب اندوخته اختیاری و سایر حساب‌هایی که طبق استاندارد به حقوق صاحبان سرمایه منظور می‌گردد و در "یادداشت‌های توضیحی" افشا می‌شود [۱۴].

صورت سود و زیان جامع به شیوه سنتی متناظر با صورت سود و زیان جامع پیشنهادی پیش‌نویس نمی‌باشد و شامل سود و یا زیان دوره طبق صورت سود و زیان، سایر درآمدها و هزینه‌های شناسایی شده به تفکیک، شامل درآمدها و هزینه‌های تحقق نیافته ناشی از تغییر در ارزش دارایی‌ها و بدهی‌ها، و سایر درآمدها و هزینه‌هایی که طبق استاندارد مستقیماً به حقوق صاحبان سهام منظور می‌شود می‌باشد و در پایان تعدیلات سنواتی منظور می‌گردد.

صورت سود و زیان جامع طبق پیش‌نویس، در راستای تفکیک اطلاعات و ارقام مندرج در صورت سود و

1- Other Comprehensive Income

زیان، دارای دو قسمت اصلی بازرگانی و تأمین مالی می‌باشد و قسمت بازرگانی خود به دو بخش عملیاتی و سرمایه‌گذاری تفکیک می‌گردد. بخش عملیاتی قسمت بازرگانی از فروش خالص آغاز شده و پس از کسر بهای تمام شده کالای فروش رفته، سود ناخالص محاسبه می‌شود. پس از آن هزینه‌های عمومی، اداری و فروش و همچنین سایر درآمدها و هزینه‌های عملیاتی گزارش می‌شوند، این بخش تا این مرحله تقریباً منطبق با قسمت اول صورت سود و زیان به شیوه سنتی می‌باشد. اما براساس صورت سود و زیان جامع طبق پیش‌نویس، در این مرحله قبل از محاسبه سود (زیان) عملیاتی اقلامی چون زیان ناشی از کاهش ارزش سرقفلی، و هزینه‌های تأمین مالی فعالیت‌های عملیاتی کسر خواهد شد. بدین معنا که هزینه‌های بخشی از تأمین مالی که ماهیت عملیاتی دارند و همچنین دیگر افزایش و کاهش‌های ناشی از فعالیت‌های عملیاتی سال مالی، در این قسمت منعکس خواهند شد. این در حالی است که در شیوه سنتی چنین تفکیکی اعمال نشده است. بخش بعدی قسمت بازرگانی صورت سود و زیان جامع، بخش سرمایه‌گذاری می‌باشد که شامل درآمدهای ناشی از سود سهام و بهره، سرمایه‌گذاری در سایر شرکت‌ها، سود تحقق یافته سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار و تغییر در ارزش منصفانه سرمایه‌گذاری در سایر شرکت‌ها می‌باشد. رقم سود (زیان) سرمایه‌گذاری و جزئیات آن به صورت تفکیکی که در این بخش گزارش می‌شود، در شیوه سنتی صورت سود و زیان به طور کلی منعکس نمی‌شود.

قسمت بعدی صورت سود و زیان جامع طبق پیش‌نویس IASB و FASB قسمت تأمین مالی است که شامل هزینه‌های بهره و کل هزینه‌های تأمین مالی می‌باشد. پس از این قسمت هزینه‌های مالیاتی کسر شده زیان ناشی از عملیات متوقف شده و آثار مالیاتی مربوط به آن اعمال می‌گردد. تفکیک سود یا زیان ناشی از عملیات در حال تداوم و عملیات متوقف شده در این پیش‌نویس، به طور کلی در صورت سود و زیان به شیوه سنتی گزارش نمی‌شود.

در صورت سود و زیان جامع طبق پیش‌نویس IASB و FASB پس از رقم سود (زیان) ویژه، سایر اقلام سود جامع (OCI) ارائه می‌گردد که شامل سود تحقق یافته اوراق بهادار آماده برای فروش طی سال، سود تحقق نیافته سرمایه‌گذاری‌ها در اوراق بهادار، تعدیلات ناشی از تغییر در طبقه‌بندی دارایی‌ها، سود ناشی از قراردادهای آتی طی سال، سود تحقق نیافته قراردادهای آتی مرتبط با فعالیت‌های عملیاتی و نهایتاً تعدیلات تسعیر ارز مرتبط با ارزش سرمایه‌گذاری‌ها می‌باشد.

در صورت سود و زیان به شیوه سنتی این اقلام گزارش نمی‌شود. این در حالی است که در صورت سود و زیان جامع به شیوه سنتی (طبق استاندارد شماره ۶ حسابداری ایران) تنها اقلامی چون مازاد تحقق نیافته ناشی از تجدید ارزیابی دارایی‌های ثابت و سود و زیان تحقق نیافته سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت به علاوه تعدیلات سنواتی گزارش می‌شود. لازم به ذکر است که اقلام مربوط به سایر اقلام سود جامع (OCI) چه در صورت سود و زیان و چه در صورت سود و زیان جامع به شیوه سنتی، به شکل تفکیک شده ای بر اساس

ماهیت (سرمایه‌گذاری و عملیاتی)، مانند آنچه که در صورت سود و زیان جامع طبق پیش‌نویس صورت می‌گیرد، ارائه نمی‌شود.

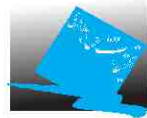
پیشینه پژوهش:

در پژوهش‌های داخلی، هیچ پژوهشی به‌طور مستقیم به بررسی محتوای اطلاعاتی و یا ارتباط ارزشی ارقام تفکیک شده صورت‌های مالی بر مبنای نوع تفکیک و مبانی نظری منطبق با پیش‌نویس ارائه شده توسط هیأت تدوین استانداردهای حسابداری مالی و هیأت تدوین استانداردهای حسابداری بین‌المللی نپرداخته است. با این حال در این بخش به خلاصه برخی از مطالعاتی پرداخته می‌شود که مرتبط با محتوای اطلاعاتی و ارتباط ارزشی ارقام تفکیک شده صورت‌های مالی است.

رضایی و دیگران (۱۳۹۳) در پژوهشی تحت عنوان "مقایسه توانایی سود عملیاتی، جریان وجوه نقد عملیاتی و اجزای ارقام تعهدی در پیش‌بینی جریان‌های نقد عملیاتی آتی شرکت‌ها"، اطلاعات ۹۶ شرکت تولیدی را طی دوره زمانی ۱۳۸۲-۱۳۸۹ مورد بررسی قرار دادند. نتایج این پژوهش نشان داد که سود عملیاتی، جریان وجه نقد عملیاتی و اجزای ارقام تعهدی در پیش‌بینی جریان وجه نقد عملیاتی آتی موثر می‌باشند [۴].

شیخ و روز بخش (۱۳۹۰) در پژوهشی تحت عنوان "بررسی ارزش محتوای افزایشنده اطلاعاتی ارقام تعهدی ترازنامه، سود عملیاتی، و جریان‌های نقدی عملیاتی در پیش‌بینی جریان‌های نقدی عملیاتی آتی"، به بررسی محتوای اطلاعاتی ارقام صورت‌های مالی اساسی شامل ارقام تعهدی، سود عملیاتی و جریان‌های نقدی به تفکیک و ترکیبی پرداختند تا ارزش محتوای افزایشنده اطلاعاتی این صورت‌های مالی در پیش‌بینی جریان‌های نقدی عملیاتی تعیین شود. براساس یافته‌های پژوهش که از بررسی داده‌های ۸۰ شرکت به عنوان نمونه آماری با استفاده از روش همبستگی مقطعی بدست آمده است، مدل ترکیبی ارقام تعهدی و جریان‌های نقدی عملیاتی دارای بیشترین محتوای اطلاعاتی جهت پیش‌بینی می‌باشد و بعد از آن مدل ترکیبی سود عملیاتی و جریان‌های نقدی عملیاتی و مدل ترکیبی ارقام تعهدی و سود عملیاتی قرار می‌گیرند. در ضمن بررسی نتایج مدل‌های رگرسیون ساده نشان می‌دهد که ارقام تعهدی برای پیش‌بینی جریان‌های نقدی فاقد بار اطلاعاتی هستند و سود عملیاتی نیز از بیشترین محتوای اطلاعاتی برخوردار می‌باشد [۵].

قدیری مقدم (۱۳۹۰) در پژوهشی تحت عنوان "بررسی پایداری و محتوای اطلاعاتی اجزای نقدی سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، عنوان می‌کنند که سود حسابداری قابل تقسیم به دو جزء تعهدی و نقدی می‌باشد که در این پژوهش جزء نقدی سود به سه جزء وجه نقد نگه داشته شده در شرکت، خالص وجه پرداختی به سهامداران، و خالص وجه پرداختی به بستانکاران تفکیک شده است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که جزء نقدی نگه داشته شده در شرکت از سایر اجزای نقدی سود با

ثبات‌تر بوده و سود سال آتی را بهتر تبیین می‌کند، اما سهامداران ثبات این جزء را بیشتر از واقع تخمین می‌زنند و ثبات سایر اجزای نقدی سود را نزدیک‌تر به واقعیت پیش‌بینی می‌کنند [۷].

نصیر زاده و کریمی‌پور (۱۳۹۰) در پژوهشی تحت عنوان "بررسی کارایی الگوی ارزش‌گذاری فلت‌هام- اولسون در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، در بازه زمانی ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۸ نتیجه گرفتند که این الگو به‌طور کامل قادر به تعیین ارزش ذاتی شرکت‌های مورد مطالعه نیست. این در حالی است که برای تعیین ارزش شرکت از متغیرهایی از جمله خالص دارایی‌های عملیاتی، خالص دارایی‌های مالی، در آمد عملیاتی و درآمدهای عملیاتی غیرعادی استفاده شده است [۹].

خلاصه‌ای از پیشینه پژوهش‌های خارجی در ارتباط با موضوع این پژوهش به شرح زیر است:

کلتون و مورتی^۱ (۲۰۱۶) در پژوهشی تحت عنوان "تاثیر فعل و انفعال تفکیک اطلاعات و صورت‌های مالی بر قضاوت و تصمیمات سرمایه‌گذاران غیرحرفه‌ای، به این نتیجه رسیدند که در برخی از موقعیت‌ها تفکیک صورت‌های مالی ممکن است برای سرمایه‌گذاران مفید نباشد و دلیل این امر این است که میزان درک و شناخت حاصل شده از مجموع اطلاعات موجود در بازار، بیشتر از هرگونه منافع حاصل از فعل و انفعالات تفکیک صورت‌های مالی است. آنها بیان می‌کنند که نتایج حاصل از این پژوهش کاربردهای بسیار مهمی برای استانداردها و گزاران در رابطه با الزامات تفکیک گزارش‌های مالی و ارتقای سودمندی گزارشگری مالی تحت وب خواهد داشت [۱۵].

چن و دیگران^۲ (۲۰۱۵) در پژوهشی تحت عنوان "معیاری جدید برای اندازه‌گیری کیفیت افشا: سطح تفکیک داده‌های حسابداری در گزارش‌های سالانه" به معرفی معیاری جدیدی تحت عنوان اعتبار سنجی برای اندازه‌گیری کیفیت تفکیک (DQ) می‌پردازند. نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد که DQ دارای همبستگی مثبتی با صحت پیش‌بینی تحلیل‌گران و همچنین رابطه منفی با توزیع و پراکندگی پیش‌بینی تحلیل‌گران دارد. به‌علاوه آنها نتیجه گرفتند که معیار اندازه‌گیری کیفیت تفکیک رابطه منفی با هزینه سرمایه دارد [۱۱].

لیم^۳ (۲۰۱۴) در پژوهشی تحت عنوان "محتوای اطلاعاتی سود تفکیک شده حسابداری" به این نتیجه رسیده است که از یک سو، سود ناشی از فعالیت‌های عملیاتی در مقایسه با سود ناشی از فعالیت‌های تامین مالی، ارتباط بیشتری با تغییرات بازده سالانه سهام برای شرکت‌های فعال در بورس اوراق بهادار نیویورک^۱ داشته، و از سوی دیگر، بخش پایدار سود عملیاتی در مقایسه با بخش ناپایدار سود عملیاتی، ارتباط بیشتری با تغییرات بازده سالانه سهام دارد [۹]. وی در این تحقیق تفکیک اجزاء صورت‌های مالی اساسی را بر پایه آنچه در پیش‌نویس ISAB و FASB بیان شده است، پیشنهاد می‌کند [۱۶].

- 1- Kelton & Murthy
- 2- Chen et al.
- 3- Lim

دینگ دو و دیگران^۱ (۲۰۱۱) در مقاله‌ای تحت عنوان "شواهدی برای واکنش سهام به اطلاعات در گستره بازار"، عنوان می‌کنند که واکنش جزئی سهام به اطلاعات رایج غیر مالی منتشر شده در بازار سرمایه، احتمالا به دلیل ضعف‌های روش شناسی در تحقیقات قبلی می‌باشد. با تمرکز بیشتر بر رفتار سهام می‌توان دریافت که واکنش آن نسبت به اطلاعات افشا شده توسط شرکت، هم از نظر آماری و هم از نظر اقتصادی، با اهمیت می‌باشد. از این رو محتوای اطلاعاتی گزارش‌های منتشر شده توسط شرکت‌ها، تاثیر قابل توجهی بر رفتار ارزش سهام گذاشته، و تفکیک اطلاعات صورت‌های مالی مورد نظریش نویس IASB و FASB در این راستا تاثیر به سزایی خواهد داشت [۱۶].

اسپلین و دیگران^۳ (۲۰۱۰) در پژوهشی تحت عنوان "تفکیک فعالیت‌های عملیاتی و تأمین مالی در مقایسه با تفکیک اقلام درآمدی غیر عادی و یا متفرقه"، شواهد اندکی را در مورد منافع فزاینده تفکیک سودآوری به فعالیت‌های عملیاتی و تأمین مالی را در رابطه با پیش‌بینی سودآوری آینده، یافتند [۱۷]. در مقابل نیسیم و پن من^۴ (۲۰۰۳) در پژوهشی تحت عنوان "تجزیه و تحلیل صورت‌های مالی بر مبنای اهرم‌ها و چگونگی محتوای اطلاعاتی آن در زمینه سودآوری و نسبت‌های قیمت به ارزش دفتری"، گزارش کرده‌اند که آثار تأمین مالی در سودآوری در آینده به مراتب از استمرار و تداوم کمتری در مقایسه با آثار فعالیت‌های عملیاتی دارد [۱۷].

گاش و دیگران^۵ (۲۰۰۵) در پژوهشی تحت عنوان "رشد پایدار سود و درآمد، کیفیت سود و ضریب واکنش سود"، بیان می‌کنند که شرکت‌هایی که افزایش پایداری هم در سود و هم در درآمد گزارش کرده‌اند، دارای کیفیت سود بیشتری در مقایسه با شرکت‌هایی هستند که تنها افزایش پایداری را در سود گزارش کرده‌اند. بدین معنا که افزایش سودی که پشتوانه فعالیت‌های عملیاتی دارد، دارای ثبات و کیفیت بالاتری در مقایسه با سودی است که صرفاً از فعالیت‌های عملیاتی ناشی نشده است [۱۶].

نتایج تحقیقات تجربی در مورد نوسان‌های قطعی قیمت سهام نیز گوناگون و مختلط بوده است. برای نمونه، کالن و سیگال^۶ (۲۰۰۵) در مقاله‌ای تحت عنوان "آزمایش تجربی مدل فلتهم-اولسون"، یافته‌اند که پیش‌بینی‌های سالانه قیمت سهام توسط مدل فلتهم و اولسون^۷ (۱۹۹۵) دقیق‌تر از مدل تفکیک شده اولسون (۱۹۹۵) نمی‌باشد و گزارش کرده‌اند که آنها نتوانستند شواهدی را پیدا کنند که نشان دهد محتوای اطلاعاتی سود تفکیک شده به بخش‌های عملیاتی و تأمین مالی بیشتر می‌باشد [۱۸، ۱۹]. در مقابل نیسیم و پن من (۲۰۰۳) تداوم و استمرار بیشتری را برای سود عملیاتی در زمانی که از نسبت قیمت به ارزش دفتری^۱ به عنوان متغیر وابسته استفاده شود، گزارش کرده‌اند [۱۷].

پن من و ژنگ^۲ (۲۰۰۶) در پژوهشی تحت عنوان "مدل سازی سود پایدار و نسبت قیمت به سود هر سهم با

1-NYSE

2-Ding Du et al.

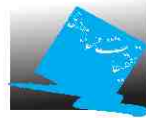
3-Esplin et al.

4- Nissim and Penman

5- Ghosh et al

6- Callen and Segal

7- Feltham and ohlson

تجزیه و تحلیل صورت‌های مالی^۲، ادعا می‌کنند که سرمایه‌گذاران به مؤلفه‌های پایدار درآمد اهمیت بیشتری می‌دهند زیرا ارزش سهام، بیشتر بر اساس سود عملیاتی مازاد مورد انتظار آینده تعیین می‌شود تا درآمدهای فعلی [۱۹].

باید توجه داشت که در حال حاضر دو روش رایج برای تجزیه سودآوری عملیاتی وجود دارد. اول تجزیه و تحلیل دوپانت^۳ که سودآوری عملیاتی را به دو مؤلفه قابل ضرب حاشیه سود عملیاتی و نسبت گردش خالص دارایی‌های عملیاتی تفکیک می‌کند. دومین روش، تجزیه سودآوری عملیاتی به دو مؤلفه قابل جمع است که بر اساس معادله اهرم بدهی‌های عملیاتی، بازده دارایی‌های عملیاتی و بازده ناشی از اهرم بدهی‌های عملیاتی استخراج می‌شوند.

نیسیم و پن من (۲۰۰۳) همچنین دو معادله اهرمی را از این مفاهیم مشتق کرده‌اند که در رابطه با ارزشیابی شرکت و تحلیل سودآوری، دارای ارزش مربوط می‌باشد [۱۷].

سلیمان^۴ (۲۰۰۸) در تحقیقی تحت عنوان "کاربست تجزیه و تحلیل دوپانت توسط مشارکت‌کنندگان در بازار"، با استفاده از تجزیه و تحلیل داده‌های مقطعی سالانه، گزارش می‌دهد که تغییرات در نسبت گردش دارایی‌ها در رابطه با توضیح واکنش بازار به اطلاعات حسابداری، در مقایسه با تغییرات در حاشیه سود عملیاتی، با اهمیت‌تر می‌باشد [۲۰].

روش پژوهش

جامعه آماری این پژوهش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۳ می‌باشد. در این پژوهش برای نمونه‌گیری از روش حذف سیستماتیک استفاده شده است و نمونه پژوهش شامل ۱۸۱ شرکت است که دارای این ویژگی‌ها باشند: اول، به منظور افزایش قابلیت مقایسه، سال مالی آن‌ها منتهی به پایان اسفند ماه باشد. دوم، داده‌های مالی آنها بین سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۳ به صورت مستمر موجود باشند. سوم، به دلیل تفاوت موجود در فعالیت‌ها، از دسته شرکت‌های سرمایه‌گذاری و واسطه‌گری مالی صرف نظر شده است. چهارم، طی سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۳ تغییر فعالیت یا دوره مالی نداده باشند. پنجم، اطلاعات مورد نیاز جهت استخراج داده‌ها موجود باشد.

برای گردآوری اطلاعات مالی مورد نیاز برای انجام این پژوهش از نرم افزارهای تدبیرپرداز و ره‌آورد نوین استفاده شده است. برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از بسته‌های نرم‌افزاری Eviews 7 و Stata 12 و برای محاسبه داده‌ها از نرم‌افزار صفحه گسترده اکسل ۲۰۱۳ استفاده شده است. همچنین برای تشخیص روش تخمین در این پژوهش از آزمون اف-لیمر و آزمون هاسمن استفاده شده است، و برای آزمون فرضیه‌ها از

- 1- Price-to-book ratio
- 2- Penman and zhung
- 3- Du pont

4-Soliman

آزمون LR، آزمون ولدریج^۱، آزمون وونگ^۲ و روش تخمین GLS استفاده شده است.

فرضیه وروش پژوهش

این پژوهش دارای یک فرضیه به شرح زیر است:

فرضیه: سود تفکیک شده به بخش‌های عملیاتی و تأمین مالی دارای ارتباط ارزشی بیشتری نسبت به سود تفکیک نشده گزارش شده در دوره جاری می‌باشد.

برای آزمون فرضیه این پژوهش از مدل‌های رگرسیونی بر مبنای رابطه‌های شماره (۱) و (۲) استفاده شده است. این مدل منطبق با مدل به کار گرفته شده توسط لیم (۲۰۱۴) بوده که با استفاده از داده‌های ترکیبی برآورد شده است.

$$R_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 ROCE_{it} + \alpha_2 UESC_{it} + \varepsilon_{it} \quad \text{رابطه (۱)}$$

متغیرهای رابطه (۱) به شرح زیر تعریف می‌شوند:

R_{it} : بازده سالانه سهام شرکت I در سال t ؛ که از اختلاف قیمت سهام شرکت در ابتدا و پایان دوره به علاوه سود سهام نقدی طی دوره، تقسیم بر قیمت سهام در ابتدای دوره به دست می‌آید
 $ROCE_{it}$: بازده سرمایه‌گذاری سهام عادی شرکت I در سال t که از تقسیم سود جامع بر میزان سرمایه سهام عادی حاصل می‌شود؛

در مدل‌های رگرسیون شماره (۱) و (۲) از متغیر زیر به عنوان متغیر کنترل استفاده شده است:

$UESC_{it}$: تغییرات سالانه در درآمد کل (درآمد غیر منتظره) شرکت I در سال t ؛ که از اختلاف بین درآمد کل در سال t و درآمد کل در سال $t-1$ برای شرکت I به دست می‌آید، این رقم از طریق تقسیم بر ارزش بازار سهام موزون سازی شده است. درآمد کل شرکت I طبق صورت سود و زیان شرکت، برابر با مجموع فروش خالص کالاها و خدمات، سایر درآمدهای عملیاتی و سایر درآمدهای غیر عملیاتی می‌باشد.

$$R_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 RNOA_{it} + \alpha_2 RFLEV + \alpha_3 UESC_{it} + \varepsilon_{it} \quad \text{رابطه (۲)}$$

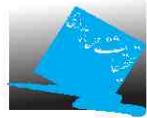
متغیرهای رابطه (۲) به شرح زیر تعریف می‌شوند:

$RNOA_{it}$: بازده خالص دارایی‌های عملیاتی شرکت I در سال t می‌باشد که منعکس کننده سودآوری فعالیت‌های عملیاتی است، که از تقسیم خالص سود عملیاتی بعد از کسر مالیات (NOPAT) بر خالص دارایی‌های عملیاتی (NOA) به دست می‌آید.

خالص دارایی‌های عملیاتی (NOA) از تفاوت بین دارایی‌های عملیاتی (OA) بدهی‌های عملیاتی (OL) به دست می‌آید. در این پژوهش دارایی‌های عملیاتی و بدهی‌های عملیاتی طبق پیش‌نویس IASB و FASB تعریف شده و اقلامی هستند که به‌طور مستقیم در تولید کالا و ارائه خدمات توسط شرکت‌ها بکار گرفته

- 1- Wooldridge
- 2- Vuong

می‌شوند.

دارایی‌های عملیاتی شامل وجوه نقد، حساب‌ها و اسناد دریافتی (خالص از ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول)، موجودی کالا، پیش پرداخت هزینه‌های عملیاتی، ارزش دفتری ماشین‌آلات و تجهیزات کارخانه، سرقفلی و سایر دارایی‌های نامشهود می‌باشد. بدهی‌های عملیاتی طبق پیش‌نویس شامل، پیش دریافت درآمد، حساب‌ها و اسناد پرداختی، حقوق و دستمزد و مزایای پرداختی، بدهی‌های عملیاتی بلند مدت می‌باشد.

RFLEV: بازده اهرم مالی شرکت t در سال t می‌باشد که منعکس کننده سودآوری فعالیت‌های تأمین مالی شرکت است. این عبارت از ضرب اهرم مالی شرکت $(FLEV = \frac{\text{کل بدهی‌ها}}{\text{کل دارایی‌ها}})$ در شاخص پراکندگی اهرم مالی بدست می‌آید.

شاخص پراکندگی اهرم مالی از اختلاف RNOA شرکت و خالص نرخ استقراض (NBR) بدست می‌آید. خالص نرخ استقراض (NBR) از تقسیم خالص هزینه‌های مالی بر خالص تعهدات تأمین مالی شرکت حاصل می‌شود.

برای آزمون فرضیه این پژوهش ابتدا مدل رگرسیون رابطه (۱)، بر مبنای بازده سرمایه‌گذاری سهام عادی شرکت t در سال t به عنوان متغیر توضیحی، و بازده سالانه سهام شرکت به عنوان متغیر وابسته، تخمین زده می‌شود. پس از آن، در رابطه (۲)، بازده سرمایه‌گذاری سهام عادی، با دو مؤلفه خود یعنی بازده خالص دارایی‌های عملیاتی شرکت t در سال t و بازده اهرم مالی شرکت t در سال t ، جایگزین می‌شود و این بار این دو مؤلفه به عنوان متغیر توضیحی، و بازده سالانه سهام شرکت به عنوان متغیر وابسته، تخمین زده می‌شود.

پس از انجام تخمین‌ها، ضریب تعیین تعدیل شده مدل‌ها (R^2 تعدیل شده) با یکدیگر مقایسه می‌شود تا آزمون شود که در شرایط مشابه آیا قدرت توضیح دهنده مدل با ایجاد تغییرات مبتنی بر تفکیک سود طبق پیش‌نویس افزایش می‌یابد یا خیر. در صورت ایجاد تغییر در ضریب تعیین تعدیل شده، از آزمون وونگ جهت بررسی معنادار بودن این تغییر استفاده می‌گردد.

آزمون وونگ جهت بررسی معناداری اختلاف قدرت توضیح دهنده مدل‌هایی مورد استفاده قرار می‌گیرد که دارای متغیر وابسته یکسان و متغیرهای مستقل متفاوت هستند.

یافته‌های پژوهش:

آمار توصیفی متغیرهای این پژوهش شامل بازده سرمایه‌گذاری در سهام عادی، بازده خالص دارایی‌های عملیاتی، بازده اهرم مالی شرکت، و تغییرات سالانه در درآمد کل، در نگاره شماره ۱ نمایش داده شده است.

نگاره (۱): آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

نام متغیر	تعداد متغیر	کمینه	بیشینه	انحراف معیار	میانگین
بازده سرمایه گذاری در سهام عادی	ROCE	-3/817	9/144	1/185	0/809
بازده خالص دارایی های عملیاتی	RNOA	-202/110	50/202	5/264	0/258
بازده اهرم مالی	RFLEV	-49/654	202/780	5/354	0/505
تغییرات سالانه در درآمد کل	UEsc	-8/789	10/186	0/654	0/158

آزمون فرضیه:

برای تخمین رابطه رگرسیونی (۱)، ابتدا از آزمون اف-لیمر برای تعیین نوع داده‌های ترکیبی استفاده شد. بر اساس نتایج آزمون مذکور، آماره اف-لیمر برابر با $30/89$ و بر اساس P-Value به دست آمده، احتمال خطا در صورت ترکیبی در نظر گرفتن داده‌ها نزدیک صفر است ($P\text{-Value}=0/000$) از این آماره استنباط می‌شود که روش داده‌های تابلویی (پانل) باید مورد استفاده قرار گیرد.

پس از این مرحله، از آزمون هاسمن برای انتخاب داده‌های تابلویی با اثرات ثابت و یا اثرات تصادفی استفاده شده است. آماره کای-دو آزمون هاسمن محاسبه شده است و احتمال خطا در صورت ثابت در نظر گرفتن اثرات بیشتر از 5% است ($P\text{-Value}=0/1871$) لذا از آنجا که این رقم بیشتر از 5% است، از تخمین داده‌های تابلویی با اثرات تصادفی استفاده شده است.

قبل از آزمون معناداری ضرایب رگرسیون برای آزمون فرضیه‌های پژوهش، باید از صحت معناداری کل مدل و عدم نقض فروض کلاسیک در مدل رگرسیون، اطمینان حاصل کرد. آماره اف آزمون خود همبستگی و لدریج برای مدل اول برابر با $2/565$ بوده و P-Value این آماره برابر با $0/1352$ می‌باشد که بالاتر از 5% بوده و نشان از عدم وجود خود همبستگی در بین مقادیر باقیمانده این مدل دارد. برای آزمون ناهمسانی واریانس‌ها از آزمون LR استفاده شده است. در این مرحله آماره کای-دو این آزمون برای مدل اول برابر با $506/28$ بوده و P-Value این آماره برابر با $0/000$ می‌باشد که چون کمتر از 5% است، نشان از وجود ناهمسانی واریانس‌ها در این مدل می‌دهد. برای رفع مشکل ناهمسانی واریانس‌ها در این مدل از تخمین GLS استفاده شده است.

نتایج حاصل از تخمین رابطه اول به روش GLS در نگاره ۲ منعکس شده است. نتایج حاصل از تخمین رابطه اول به روش GLS در نگاره ۲ منعکس شده است. در این تخمین، به منظور بررسی معناداری کل مدل از آماره کای-دووالد استفاده شد. با توجه به اینکه احتمال آماره کای-دووالد محاسبه شده برای رابطه (۱)، کمتر از ۰/۰۵ است، نتیجه گرفته می‌شود که کل مدل اول معنادار است.

نگاره (۲): نتایج حاصل از تخمین مدل اول

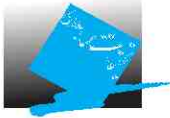
معناداری	آماره Z	ضرایب	نماد متغیر
0/000	7/54	0/0940	ROCE
0/006	2/76	0/0607	UEsc
معناداری:	65/71: chi2	0/1038: R ² تعدیل شده:	0/1056: R ²
			0/000

برای تخمین رابطه رگرسیونی (۲)، ابتدا از آزمون اف-لیمر برای تعیین نوع داده های ترکیبی استفاده شد. بر اساس نتایج آزمون مذکور، آماره اف-لیمر برابر با ۲۰/۶۶ و بر اساس P-Value به دست آمده، احتمال خطا در صورت ترکیبی در نظر گرفتن داده ها نزدیک صفر است (P-Value=۰/۰۰۰) از این آماره استنباط می‌شود که روش داده‌های تابلویی (پانل) باید مورد استفاده قرار گیرد. پس از این مرحله، از آزمون هاسمن برای انتخاب داده های تابلویی با اثرات ثابت و یا اثرات تصادفی استفاده شد.

آماره کای-دو آزمون هاسمن محاسبه شده است و احتمال خطا در صورت ثابت در نظر گرفتن اثرات بیشتر از ۵٪ است (P-Value=۰/۷۲۱۵)، لذا از تخمین داده های تابلویی با اثرات تصادفی استفاده شده است.

آماره اف آزمون خودهمبستگی ولد ریج برای مدل دوم برابر با ۲/۴۲۸ بوده و P-Value این آماره برابر با ۰/۱۴۵۱ می باشد که بالاتر از ۵٪ بوده و نشان از عدم وجود خود همبستگی در بین مقادیر باقیمانده این مدل دارد. برای آزمون ناهمسانی واریانس ها از آزمون LR استفاده شده است. در این مرحله آماره کای-دو این آزمون برای مدل دوم برابر با ۵۰۷/۳۱ بوده و P-Value این آماره برابر با ۰/۰۰۰ می باشد که چون کمتر از ۵٪ است نشان از وجود ناهمسانی واریانس ها در این مدل می‌دهد. برای رفع مشکل ناهمسانی واریانس ها در این مدل از تخمین GLS استفاده شد.

نتایج حاصل از تخمین رابطه دوم به روش GLS در نگاره ۳ منعکس شده است. در این تخمین، به منظور بررسی معناداری کل مدل از آماره کای-دووالد استفاده شد. با توجه به اینکه احتمال آماره کای-دووالد محاسبه شده برای رابطه (۲)، کمتر از ۰/۰۵ است، نتیجه گرفته می‌شود که کل مدل دوم معنادار است. برای آزمون فرضیه اول، پس از انجام تخمین ها، ضریب تعیین تعدیل شده مدل ها (R² تعدیل شده) با یکدیگر

مقایسه گردید تا مشخص شود که در شرایط مشابه آیا قدرت توضیح دهندگی مدل با ایجاد تغییرات مبتنی بر تفکیک سود طبق پیش نویس افزایش می‌یابد یا خیر. در این حالت برای فرضیه پژوهش تفکیک ارقام سود به مؤلفه های عملیاتی و تامین مالی، ضریب تعیین تعدیل شده را افزایش داده است، در این شرایط از آزمون وونگ جهت بررسی معنادار بودن این تغییر استفاده گردید. نتایج حاصل از آزمون وونگ برای رابطه های (۱) و (۲) در نگاره ۴ ارائه شده است.

نگاره (۳): نتایج حاصل از تخمین مدل دوم

معناداری	ضرایب	آماره Z	نماد متغیر
0/000	0/0982	7/73	RNOA
0/000	0/0934	7/50	RFLEV
0/006	0/0600	2/73	UEsc
R ² : 0/1173: R ² تعدیل شده: 0/1155 آماره Chi ² : 68/53: معناداری: 0/000			

نگاره (۴): نتایج آزمون وونگ فرضیه پژوهش

معناداری	آماره Z وونگ	آزمون حداکثر راسمنجای وونگ برای مدل های غیر آنبیانه ای
0/0123	2/5036	V12
R ² تعدیل شده مدل (1): 0/1038		R ² تعدیل شده مدل (2): 0/1155

با توجه به احتمال آماره Z وونگ، فرضیه صفر مبنی بر عدم وجود تفاوت معنادار آماره بین قدرت توضیح دهندگی و ضرایب تعیین دو مدل رگرسیون در سطح اطمینان ۹۵٪ رد می‌شود. بنابراین بین ارتباط ارزشی نسبی مجموع متغیرهای رابطه (۱) و مجموع متغیرهای رابطه (۲) تفاوت وجود داشته، فرضیه این پژوهش رد نمی‌شود.

نتیجه گیری و پیشنهادها:

در این پژوهش به بررسی محتوای اطلاعاتی سود تفکیک شده بر اساس ساختار جدید صورت های مالی ارائه شده توسط IASB و FASB، در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختیم. نتایج آزمون فرضیه نشان داد که سود تفکیک شده به طور معناداری دارای ارتباط ارزشی بیشتری با بازده سهام، در مقایسه با سود تفکیک نشده دارد. نتیجه آزمون فرضیه این پژوهش در بورس اوراق بهادار تهران، مشابه نتایج پژوهش لیم (۲۰۱۴) در بورس اوراق بهادار نیویورک است [۱۶].

سال‌های زیادی است که در حوزه‌های پژوهشی و حرفه‌ای کشورهای مختلف، بحث‌های زیادی درباره کارایی و اثربخشی و محتوای اطلاعاتی شکل سنتی صورت‌های مالی در جریان است. سوال اصلی در این رابطه این است که آیا شکل و محتوای اطلاعات مندرج در صورت‌های مالی فعلی، پاسخگوی نیازهای اطلاعاتی در سطح گزارشگری مالی است یا خیر. تغییرات موردی و تجدیدنظر در استانداردهای حسابداری و گزارشگری مالی در کشورهای مختلف در راستای حل مشکلات موجود و ارتقای محتوای اطلاعاتی اقلام مندرج در صورت‌های مالی، معمولاً امری رایج است. با این حال، ارائه الگویی که ساختار کلی و شکل صورت‌های مالی را در این راستا تغییر می‌دهد کمتر رخ داده است. الگوی ارائه شده پیش‌نویس IASB و FASB در سال ۲۰۱۰ در این راستا یکی از مهمترین و کامل‌ترین این موارد در دهه‌های اخیر است. با توجه به نتایج حاصل شده در این پژوهش، پیشنهاد می‌شود که گزینه‌ها و آثار تغییر در شکل و محتوای صورت‌های مالی به صورت پژوهش‌های دانشگاهی در بخش‌های مختلف اقلام مندرج صورت‌های مالی مورد بررسی قرار گیرد. علاوه بر آن پیشنهاد می‌شود که نتایج این پژوهش و دیگر تحقیقات مرتبط با این موضوع، مورد توجه ارگان‌های استانداردگذار بخش‌های مختلف در کشور قرار گیرد، تا بتوان همراه با تغییرات به روز هیات‌های استانداردگذاری کشورهای پیشرو در این رابطه همگام بود. البته باید توجه داشت که اعمال چنین تغییرات بنیادی احتیاج به صرف منابع مالی عمده و زمان بسیار دارد و واکنش بازار سرمایه و حرفه حسابداری و حسابرسی در کشور در این بین از اهمیت زیادی برخوردار است.

- ۱- ایزدی‌نیا، ناصردری‌سده، مصطفی. (۱۳۸۹). "محتوای اطلاعاتی جزء غیر عملیاتی سود حسابداری در رابطه با پیش‌بینی سود و ارزش‌گذاری حقوق صاحبان سهام". پژوهش‌های حسابداری مالی، شماره ۳، صص ۱۷-۳۲.
- ۲- بولو، قاسم و باباجانی، جعفر و ابراهیمی میمند، مهدی. (۱۳۹۱). "ملاحظه محتوای اطلاعاتی اجزای سود توسط مدیران و سرمایه‌گذاران در پیش‌بینی سود". پژوهش‌های حسابداری مالی، شماره ۱۱، صص ۴۷-۶۶.
- ۳- بهرامفر، نقی و شمس‌عالم، سیدحسام. (۱۳۸۳). بررسی تاثیر متغیرهای حسابداری بر بازده غیرعادی آتی سهام شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی. شماره ۳۷، صص ۲۳-۵۰.
- ۴- رضایی، فرزین و افشار، مصطفی و کوه‌بر، فرشید. (۱۳۹۳). مقایسه توانایی سود عملیاتی، جریان وجوه نقد عملیاتی و اجزای اقلام تعهدی در پیش‌بینی جریانهای نقد عملیاتی آتی شرکت‌ها. مطالعات حسابداری و حسابرسی. شماره ۱۰، صص ۵۰-۶۸.
- ۵- شیخ، محمدجواد و روزبخش، نجمه. (۱۳۹۰). بررسی ارزش محتوای افزاینده اطلاعاتی اقلام تعهدی ترازنامه، سود عملیاتی، و جریان‌های نقدی عملیاتی در پیش‌بینی جریان‌های نقدی عملیاتی آتی. تحقیقات

- حسابداری و حسابرسی. شماره ۱۱، صص ۸۰-۱۰۱.
- ۶- عربصالحی، مهدی و سعیدی، علی و عابدی اونجی، علی اکبر. (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین خالص دارایی های عملیاتی و بازده سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پیشرفت های حسابداری دانشگاه شیراز. شماره ۶۱، صص ۸۹-۱۱۲.
- ۷- قدیری مقدم، ابوالفضل. (۱۳۹۰). "بررسی پایداری و محتوای اطلاعاتی اجزای نقدی سود در شرکت های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران". تحقیقات حسابداری و حسابرسی، شماره ۱۰، صص ۱۷-۳۱.
- ۸- کمیته تدوین استاندارد های حسابداری سازمان حسابرسی. (۱۳۹۱). استانداردهای حسابداری، تهران، انتشارات مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی سازمان حسابرسی.
- ۹- نصیر زاده، فرزانه و کریمی پور، فرهاد. (۱۳۹۰). بررسی کارایی الگوی ارزشگذاری فلتهم-اولسون در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. دانش حسابداری. شماره ۷، صص ۱۴۱-۱۶۰
- 10- Callen J, Segal D. (2005). "Empirical tests of the Eltham-Ohlson (1995) model". *Review of Accounting Studies*, (10), pp 409-429.
- 11- Chen, S., Miao, B. and Shevlin, T. (2015), A New Measure of Disclosure Quality: The Level of Disaggregation of Accounting Data in Annual Reports. *Journal of Accounting Research*, 53, pp 1017-1054.
- 12- Esplin A, Hewitt M, Plumlee M, Yohn T. (2010). "Disaggregating operating and financing activities versus disaggregating unusual and/or infrequent income items: implications for forecasts of future profitability". *Working Paper, Indiana University*.
- 13- Feltham G, Ohlson J. (1995). "Valuation and clean surplus accounting for operating and financial activities". *Contemporary Accounting Research*, 11(2), pp 689-731.
- 14- Financial Accounting Standard Board. (2010). "STAFF DRAFT of an exposure draft on financial statement presentation". *FASB, Norwalk, CT*.
- 15- Kelton A, Murthy U. (2016). "The Effects of Information Disaggregation and Financial Statement Interactivity on Judgments and Decisions of Nonprofessional Investors". *Journal of Information Systems*, 30(3), pp. 99-118.
- 16- Lim C, Steve. (2014). "The information content of disaggregated accounting profitability: operating activities versus financing activities". *Review of Quantitative Financial Accounting*, (43), pp 75-96.
- 17- Nissim D, Penman S. (2003). "Financial statement analysis of leverage and how it informs about profitability and price-to-book ratios". *Review of Accounting Studies*, (8), pp 531-560.
- 18- Ohlson J, Penman S. (1992). "Disaggregated accounting data as explanatory variables for returns". *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, (7), pp 553-573.
- 19- Penman S, Zhang X. (2006). "Modeling sustainable earnings and P/E ratios with financial statement analysis". *Working Paper. Columbia University and University of California, Berkeley*.
- 20- Soliman M. (2008). "The use of DuPont analysis by market participants". *Accounting Review*, 83(3), pp 823-853.